

ESPANYA I CATALUNYA AL SEGLE XIX

3. Catalunya, la “fàbrica d’Espanya”

RESUM DE CONTINGUTS ESSENCIALS (TERCERA PART)

Catalunya (?) al S. XIX

Des de l'any 1716, Catalunya era només la denominació d'un concepte geogràfic, històric i cultural, però sense una entitat política concreta ni cap institució pròpia d'autogovern ni representativa.

A més del propi Estat i dels municipis, l'única divisió política eren les **províncies** (des de 1833), amb un Govern civil (representant de l'Estat, amb un governador civil al capdavant), i un altre de militar (amb el governador militar).

**MAPA DE LES
REGIONS
D'ESPANYA FINS A
LA TRANSICIÓ.**

La població: canvi de model demogràfic

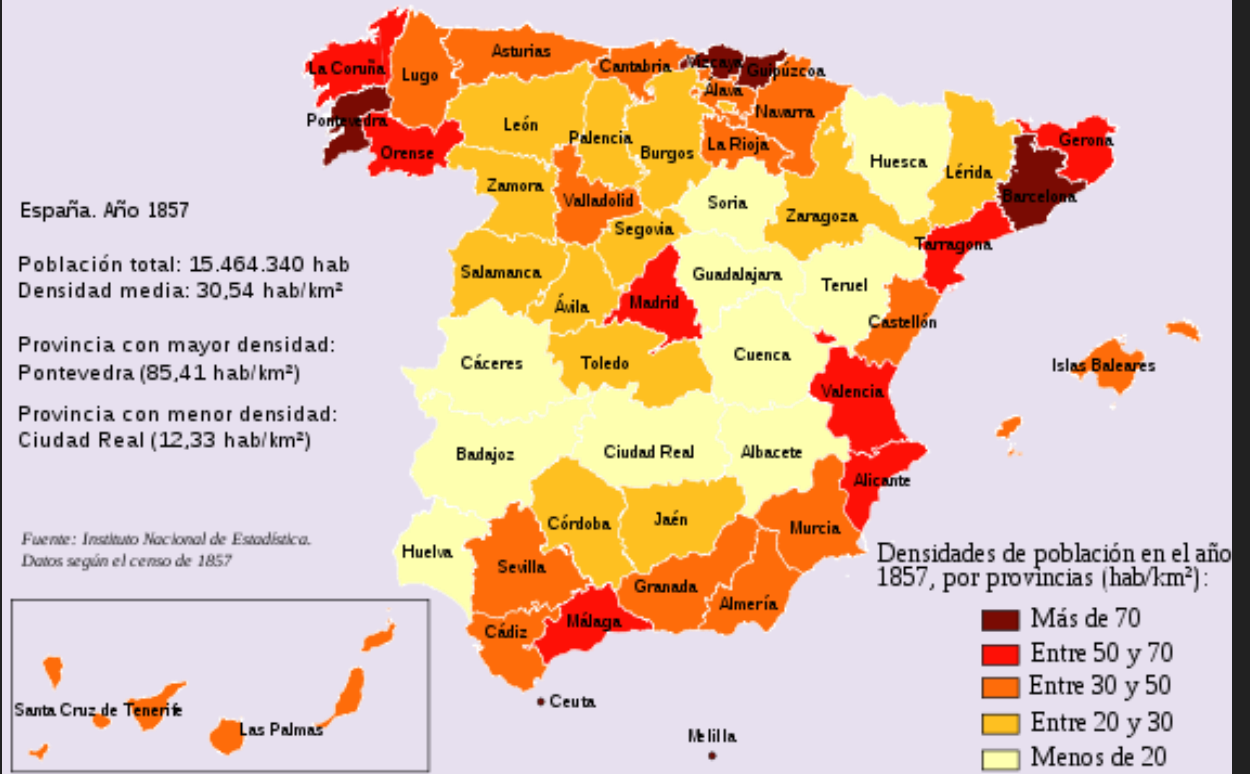
EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ ESPANYOLA

1822	11.660.000 habitants (estimació)
1857	15.460.000 habitants
1887	17.550.000 habitants
1900	18.615.000 habitants

POBLACIÓ DE LA CIUTAT DE BARCELONA

1842	121.800 habitants
1877	243.315 habitants
1900	504.390 habitants

DISTRIBUCIÓN DE LA POBLACIÓN EN ESPAÑA (1857)

Catalans a les Amèriques

Creixement demogràfic de Catalunya **superior a la mitjana espanyola** (de 900.000 a 1.900.000 hab. al llarg del segle XIX).

Important grau d'urbanització, i de traspàs de població de l'àmbit rural a les ciutats mitjanes i grans.

Moviments migratoris a Amèrica a la recerca de noves oportunitats, en el cas de Catalunya, sobretot a **Cuba**, que va portar amb els anys la figura de "l'indiano".

BACARDI & CA — ESTABLECIDOS
EN 1842

La modernització del camp català

Insuficiència i ineficàcia dels diversos intents de **reforma agrària** a Espanya.

Persistència del monocultiu cerealístic, amb tècniques de conreu arcaïques, i de formes de propietat de la terra no productives (minifundi i latifundi)

Agricultura de subsistència, no orientada al mercat, i de baixos rendiments.

A Catalunya, el model de propietat de la terra i la modernització en les tècniques de conreu van afavorir l'expansió agrària i uns elevats rendiments.

CRISI DE LA FIL·LOXERA A LA VINYA (1879 ⇨)

La industrialització de Catalunya: la “fàbrica d’Espanya”.

- 1840 – 1890: **Recuperació econòmica de Catalunya**. Fort procés d’industrialització.
- Preeminència de la indústria **tèxtil** (llana i cotó), juntament amb altres sectors com el, amb mercat intern català, **metal·lúrgic** espanyol i “*indiano*”.
- Expansió dels “vapors” (fàbriques) i de les colònies industrials. **Alt nivell de mecanització**.

“*La Espanya Industrial*”
Barri de Sants (Barcelona)
Fundada el 1847.
Filat, teixit i estampació de cotó.
Va arribar a tenir uns 2500 treballadors (1880)

Colònia Güell
Santa Coloma de C.
1890
Fabricació de velluts i panes.

Els vapors

El Vapor Buxeda Vell, a Terrassa

El Vapor Aymerich, a Terrassa

Els vapors eren grans fàbriques que funcionaven gràcies a l'energia produïda per una màquina de vapor, sovint dins del casc urbà de ciutats com Sabadell, Terrassa o Igualada. Algunes comptaven amb centenars d'obriers i obreres.

Les colònies industrials

*La Colònia Sedó, a Esparraguera.
Fundada entre 1846 (quan Miquel Puig i Catasús va construir la primera fàbrica tèxtil) i 1879 per Antoni Sedó i Pàmies (va construir la colònia, i fou diputat al Congrés pel Partido Conservador).*

Les colònies industrials, sovint allunyades de les grans ciutats i a la riba d'un riu d'on obtenien l'energia, tenien al voltant de la fàbrica un petit poble amb habitatges i serveis per a les famílies obreres.

Viatjar per Catalunya al segle XIX

Xarxa de carreteres molt insuficient, en mal estat i en ocasions intransitables a tota Espanya.

Primera línia ferroviària entre Barcelona i Mataró el 1848. Primera "Ley de Ferrocarriles" el 1855. Deixa l'execució a la iniciativa privada i facilitava la inversió estrangera. Model "radial", amb epicentre a Madrid,

A Catalunya es van dur nombroses iniciatives d'inversió per construir línies ferroviàries i vertebrar així un veritable mercat interior català.

Un mercat per a la indústria catalana

Progressiva liberalització del comerç en el mercat interior espanyol al llarg del S. XIX (eliminació de “peatges” i altres restriccions).

Centrat en el mercat interior català, espanyol i colonial (essencialment amb Cuba)

MESURES AFAVORIDORES DEL MERCAT INTERIOR

- *Adopció del sistema mètric decimal (1849)*
- *Llei de Ferrocarrils (1855) i extensió de la xarxa ferroviària.*
- *Adopció d'una moneda única a tot l'Estat: la pesseta (1868)*

En general, el mercat interior espanyol va ser molt insuficient per desenvolupar la indústria catalana, degut a la baixa demanda pel molt baix nivell adquisitiu general de la població espanyola i un model econòmic molt poc desenvolupat.

Els inicis del moviment obrer a Catalunya

Al 1840 van néixer a Barcelona la **Societat de Teixidors** i l'**Associació Mútua de Teixidors**.

1855 – Primera “**Ley del Trabajo**”, que va donar peu a la legalització de les associacions obreres.

Incendi de la fàbrica Bonaplata (1835). Un exemple de “luddisme” a Catalunya.

EXPANSIÓ DEL MUTUALISME A CATALUNYA

Amb els sindicats sovint prohibits i perseguit, es van estendre les “societats d'ajuda mútua a tota Europa i també a Catalunya.

1868 – **Les Tres Classes de Vapor**

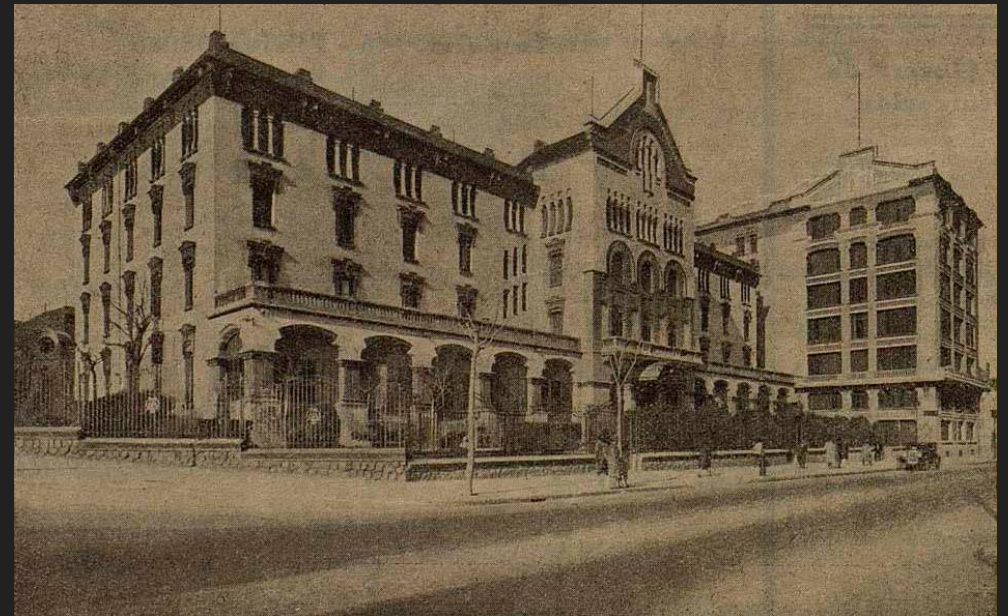
Gran sindicat que unia els interessos dels treballadors del tèxtil català.

El moviment mutualista a Catalunya

Les Societats Mútues es van estendre a partir de la dècada de 1840 – 1850 entre els teixidors a Barcelona i altres comarques, i també en altres oficis. Ajudaven a fer front a les despeses d'enterraments, accidents de treball, malalties, i aviat es van constituir “caixes de resistència” per a les vagues.

L'any 1896 es va fundar la Federació de Societats de Mutualitat a Barcelona. El 1901 aquesta federació comptava amb 116 mutualitats i uns 25.000 socis, i a l'any 1917 ja eren 726 mutualitat i gairebé 180.000 socis

Edifici de la Mútua L'Aliança de Barcelona

L'internacionalisme obrer a Catalunya

L'any 1864 Karl Marx i Friedrich Engels havien creat a Londres l'**Associació Internacional de Treballadors** (l'AIT o Primera Internacional).

Ben aviat es van produir fortes discrepàncies entre els sectors marxistes partidaris de constituir **Partits Comunistes** i prendre el poder per mitjà de la revolució, i els sectors llibertaris i apoliticistes, liderats per **Mikhail Bakunin**.

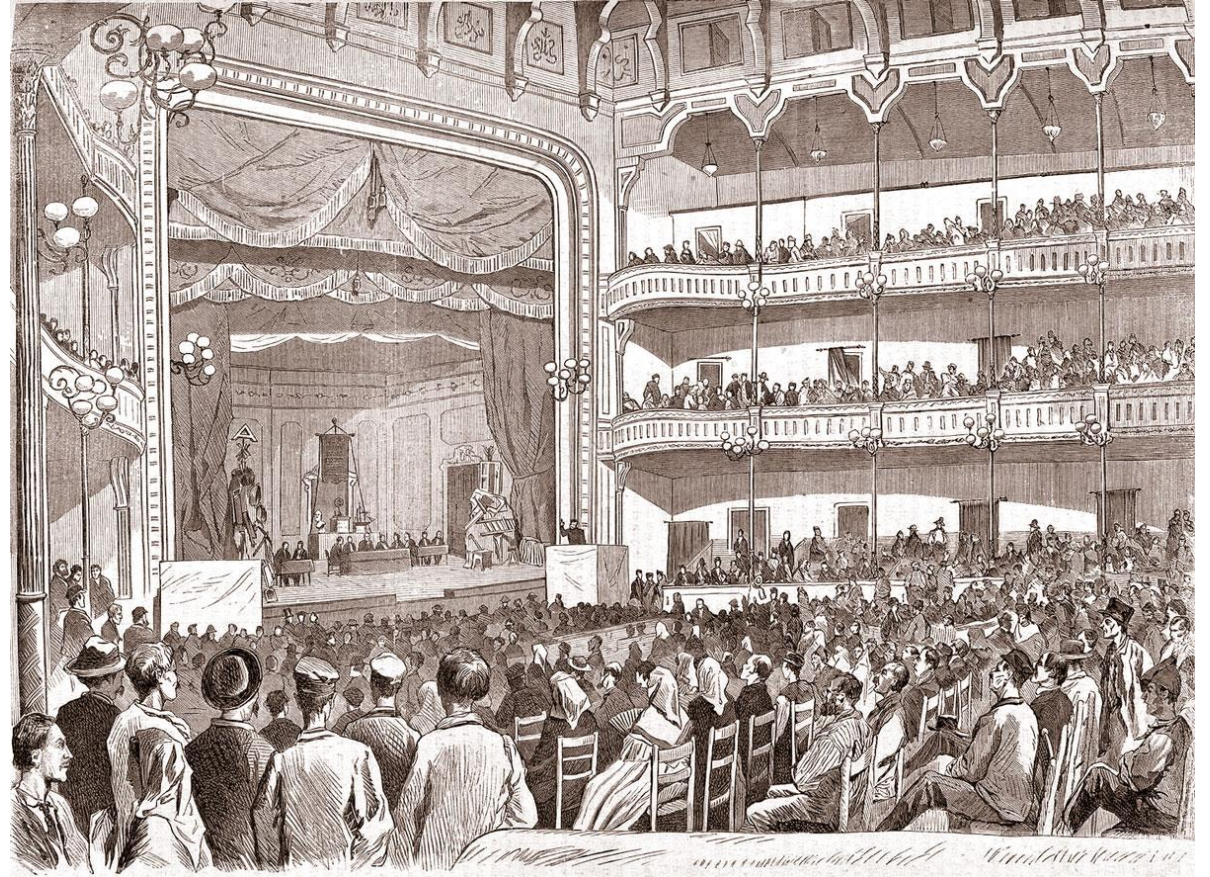
A partir de la dècada de 1870 l'**internacionalisme marxista i anarquista** es va estendre amb força a tota Espanya. A Catalunya Giuseppe Fanelli va afavorir sobretot en nom de l'AIT els ideals anarquistes.

Friedrich Engels (1820 – 1895)
Karl Marx (1818 – 1883)

L'internacionalisme obrer a Catalunya

El 1870 es va celebrar un gran Congrés Obrer a Barcelona que es va adherir a l'AIT i es va decidir la creació de la Federació Regional Espanyola (FRE) de l'AIT

CONGRÉS OBRER DE SANTS
Juny de 1870